

ofte tvunget ud i en situation, hvor de overforbruger af ressourcer som jord og træer. Konkrete eksempler fra blandt andet Indien og Kenya, hvor kvindeorganiseringer arbejder på at bevare træer, viser en aktiv interesse i at bevare disse ressourcer, som er deres eksistensgrundlag – interesser som kan være i strid med mere kommercielle interesser.

Desuden har kvinder ofte en interesse i vandforsyning og i at vandforsyningssteder bliver vedligeholdt, og kvinder spiller en central rolle i varetagelse af familiens sundhed.

Endelig er det vigtigt at undersøge kvinders handlekraft og rolle i lokal mobilisering/organisering som et særligt aspekt af et udviklings-samarbejde, der satser på en folkelig deltagelse.

Ved landevalg/afgrænsning af modtagerlande bør der derfor tages hensyn til om der er mulighed for at samarbejde inden for sektorer, hvor kvinder har en central rolle, og om der er mobiliserings- og organiseringsmuligheder, hvilket vi ser som centralt i et langsigtet, kvalitativt og effektivt udviklingssamarbejde.

Spørgsmålet er, hvilken vurdering af kvinders muligheder for at deltage i et udviklings-samarbejde, der ligger til grund for landevalgene. Har viden om kvinders situation haft nogen indflydelse på valg af lande? I nogle af landeanalyserne, som har været en del af baggrundsmaterialet for landevalgene har kvindeaspekterne/-perspektiverne stort set været fraværende. F.eks. burde forhold som

- kvinders sociale og økonomiske stilling,
- kvindeaspekterne i miljøforhold,
- kvinders adgang til de produktive ressourcer,
- kvinders rettigheder og graden af organisationsfrihed være en del af landeanalyserne.

Ét af kriterierne for landevalg burde være, at modtagerlandet har en erklæret positiv kvindepolitik, f.eks. har stemt for »De Fremadrettede Strategier frem til År 2000«, som blev vedtaget med concensus på FN's internationale kvindekonference i 1985, og som også Danidas »Handlingsplan for udviklingsbistand til kvinder« bygger på, har oprettet kvindekontorer eller -ministerier, eller har udarbejdet udvik-

lingsstrategier og/eller taget særlige initiativer til forbedring af kvinders situation. Selv om en erklæret positiv kvindepolitik ikke har udmøntet sig i konkrete tiltag, er det et vigtigt udgangspunkt for et bistandssamarbejde.

Fattigdomsorienteringen i dansk bistand er fastholdt som kriterie for landevalg. Dette er også et kvindehensyn, da kvinder generelt er ressourcefattede og tilhører de fattigste grupper af befolkningen. Selv om kvinder globalt udfører over halvdelen af det samlede antal arbejdstimer, modtager de kun $\frac{1}{10}$ af verdens samlede indkomst og ejer kun $\frac{1}{100}$ af verdens samlede ejendom. For kvinder i de fattigste lande er forskellen endnu større, og kvinders ejendomsforhold er langt mere usikre end mænds, fordi de retsmæssigt er ringere stillet.

Derfor bør BNI ikke i sig selv bruges som kriterie for landevalg, men bør suppleres med forhold som adgang til og fordeling af ressourcer og udbygning af infrastruktur som vigtige parametre for fattigdom, blandt andet ud fra et kvindehensyn.

Ved landevalgene er der taget hensyn til dansk erhvervsliv og dermed dansk beskæftigelse. Men en overdragelse af en del af bistandssamarbejdet til erhvervslivet med henblik på en kommercielt finansieret eksport, rejser en række spørgsmål til erhvervslivet:

Hvilke retningslinier har erhvervslivet opstillet for at sikre kvindeaspekterne i denne form for bistandssamarbejde?

Har det været overvejet, hvordan en dansk eksport kan opfylde fattigdomskriteriet og hensynet til kvindeaspekterne heri? Hvordan vil erhvervslivet undgå at blive konkurrent til en lokal produktion?

Vil erhvervslivet være i stand til at indrette en dansk produktion til samarbejdslandenes behov, f.eks. til en tilpasset teknologi og lokale produktionsforhold?

Erhvervslivets udviklingssamarbejde bør sigte direkte mod en forbedring af den økonomiske og sociale situation for den fattigere del af befolkningen, herunder at sikre lokal beskæftigelse.

Kvindernes U-landsudvalg kan tilslutte sig en afgrænsning af modtagerlande ud fra et hen-